

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
6/16

Møtedato:
11.02.2016

Arkivsaksnr:
2016/1660

Organisering av universitetets strategiske satsinger - Rammer for organisering av "Globale samfunnsutfordringer"

Bakgrunn

I 2014 ble det gjennomført en bred internasjonal evaluering av universitetets to strategiske satsingsområder utviklingsrelatert- og marin forskning, sak 34/14. Evalueringen konkluderte med at universitetets forskning og utdanningsprogrammer holder en høy faglig standard. Samtidig påpekte panelene at det er en svak overordnet organisering og at strukturen er kompleks og til dels uoversiktlig.

Evalueringene var en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for strategiarbeidet og for prosessen med å få plass en bedre organisering av universitetets strategiske satsingsområder. Målet har vært en mer tydelig og helhetlig organisering av de satsingsområdene som er vedtatt i forbindelse med universitetets strategi 2016-2020, «Hav, liv, og samfunn»:

- Globale samfunnsutfordringer
- Marin forskning
- Klima- og energiomstilling

Det fremheves også i strategien at UiB skal utrede og etablere gode modeller og insentiver for forskning, forskerutdanning og undervisning på tvers av fakulteter og fag, og bygge videre på tematiske satsinger som gjennom høy faglig kvalitet bidrar til å svare på vår tids store samfunnsutfordringer.

Universitetsledelsen har som en del av oppfølgingsarbeidet i forhold til strategien hatt en aktiv dialog med fakultetene for å klargjøre rammer for organisering av universitetets strategiske satsinger. Dette var blant annet ett hovedtema på møte mellom universitetsledelsen og dekaner i Minneapolis i november 2015. Saken har også vært fulgt opp med drøftinger i flere dekanmøter. På grunnlag av disse drøftingene er det utarbeidet følgende prinsipper for organisering av universitetets tverrfaglige satsinger:

- Ett fakultet skal ha lederansvar for satsingsområdet
- Dekanene utgjør styringsgruppen for alle satsingsområdene. Dekanen ved ansvarlig fakultet leder styringsgruppen innenfor sitt satsingsområde
- Styringsgruppen skal minst ha to møter i året
- Styringsgruppen rapporterer til Styret ved faste milepæler, som del av oppfølgingen av strategiarbeidet, jf. styresak 5/16

Fakultetene utgjør grunnpilarene i universitetets faglige virksomhet og faglige aktivitet bør som hovedprinsipp utvikles og følges opp gjennom den faglige linjen i organisasjonen. En tydelig organisering ved ett ansvarlig fakultet, som også er forankret i en bredt sammensatt styringsgruppe på faglig ledernivå, svarer på de utfordringene som den internasjonale evalueringen pekte på i forhold til kompleksitet og mangel på oversikt i dagens organisering. Den sikrer et tydeligere faglig linjeansvar og knyttet de tverrfaglige satsingene tettere til den etablerte faglige strukturen ved fakultetene. Ressursmessige og

organisatoriske spørsmål blir også enklere å håndtere innenfor rammen av ett fakultet, selv om også denne modellen forutsetter forpliktende avtaler om samarbeid mellom fakultetene.

Med utgangspunkt i prinsippene skissert ovenfor har universitetsledelsen de siste månedene hatt en aktiv dialog med Det samfunnsvitenskapelige fakultet og Det medisinsk-odontologiske fakultet om rammer for organisering av «Globale samfunnsutfordringer». Leder ved UiB Global har også vært løpende orientert om prosessen. I det videre skisseres status for satsingene og forslag til ny organisering basert på innspill fra de relevante fakultetene.

Status for satsingsområdet «Globale samfunnsutfordringer»

Utviklingsrelatert forskning har vært et satsingsområde for universitetet i lang tid. Gjennom mange år og i ulike sammenhenger er organisering, ressursituasjon og dimensjonering av utviklingsrelatert forskning ved universitetet utredet og drøftet. I forbindelse med arbeidet med ny strategi har benevnelsen «Globale samfunnsutfordringer» blitt brukt på satsingen.

«Globale samfunnsutfordringer» har et bredt nedslagsfelt og spenner over en rekke disiplinområder ved UiB. Den internasjonale evalueringen av utviklingsrelatert forskning og utdanning ved UiB viser at fagmiljøene holder fremragende internasjonal standard. Det er faglige tyngdepunkter ved flere av fakultetene, for eksempel representert ved sterke fagmiljø som Senter for internasjonal helse, HEMIL-senteret, sosialantropologi, sammenliknende politikk, geografi og biologi. Innenfor bredden av universitetets fagmiljøer er det registrert om lag 1000 publikasjoner på fagfeltet de siste ti årene. UiB har også et sterkt master- og PhD-utdanningstilbud innen satsingsområdet, med flere internasjonale studieprogrammer som rekrutterer studenter. Evalueringsrapporten anbefaler at UiB opprettholder global og utviklingsrelatert forskning som et strategisk satsingsområde. UiB er godt rustet for videre satsning gjennom solid arbeid ved grunnmiljøer, sterke forskningssentra, flere tverrfaglige sentra og mange samarbeidsprosjekter med partnere i sør.

I 2010 ble UiB Global opprettet som en sentral administrativ enhet med oppgaver knyttet til koordinering og fasilitet av prosjekter. Et samlokalisert ressurscenter med CMI ble også etablert som en møteplass for forskningssamarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt. UiB Global ble plassert ved Forskningsadministrativ avdeling, men med en faglig leder og et faglig råd knyttet til virksomheten. I påvente av den internasjonale evalueringen ble enheten senere direkte organisert under Universitetsdirektørens kontor. Enheten har i dag om lag 10 administrative årsverk når en også inkluderer «Comparative Research Programme on Poverty» (CROP).

CROP-sekretariatet ble etablert i Bergen i 1993 for å promotere samfunnsvitenskapelig fattigdomsforskning i en global kontekst. CROP er finansiert av UiB og International Social Science Council (ISSC). Partene inngikk en 5-årig avtale i 2009. Avtalen skal evalueres ved utløp av 5-årsperioden. Sekretariatet har en egen «scientific director» og to administrative stillinger.

Universitetsledelsens dialog med fakultetene

Som en del av prosessen med å klargjøre rammer og organisering for «Globale samfunnsutfordringer», har det vært egne møter mellom universitetsledelsen og dekanene ved de respektive fakultetene. Det har også vært egne møter mellom universitetsledelsen, dekaner og øvrige faglige leder ved fakultetene. Basert på disse drøftingene ble det utarbeidet et diskusjonsnotat fra universitetsledelsen som fakultetene har gitt skriftlige

kommentarer til i flere runder. Disse innspillene er oppsummert fra fakultetene i egne notater som følger som vedlegg til denne saken.

Fremtidig organisering har også vært tema i de faste dialogmøtene mellom universitetsledelsen og dekanene.

UiB Global har også på grunnlag av endelige innspill gitt av fakultetene utformet en uttalelse som følger som vedlegg til denne saken.

Forslag til ny organisering

Når det strategiske satsingsområdet videreføres under benevnelsen «Globale samfunnsutfordringer» er det enighet mellom universitetsledelsen og en samlet dekangruppe om at følgende premisser legges til grunn:

- Ett fakultet skal gis det samlede ansvaret for å koordinere arbeidet med å utvikle området globale samfunnsutfordringer på vegne av hele universitetet
- Satsingen skal forankres i et eksisterende fagmiljø eller i en ny enhet
- De administrative ressursene som inngår i UiB Global skal også inngå i ny organisering og bidra til å tilrettelegge for støttefunksjoner for relevante fagmiljø på tvers av fakultetsgrenser
- Det skal også vurderes om sekretariatet for CROP kan inngå i en helhetlig organisering av satsingen på globale samfunnsutfordringer

På grunnlag av premissene skissert ovenfor og drøftinger i dekangruppen anser universitetsledelsen at å tildele et fakultet ansvar for å koordinere globale samfunnsutfordringer gir den mest hensiktsmessige rammer for videre utvikling. Den faglige virksomheten på feltet har sitt tyngdepunkt ved SV og MOF. Både MOF og SV har gjennom skriftlige innspill (se vedlegg) signalisert ønske om å påta seg ansvar for denne strategiske satsningen.

Ved MOF-fakultetet har Institutt for global helse og samfunnsmedisin representert ved Senter for internasjonal helse (SIH) uttrykt interesse for og ønske om å ivareta en slik funksjon. Fakultetet mener at det er nødvendig med en reorganisering av de enhetene som arbeider med forskning og undervisning innen tematikken «Globale samfunnsutfordringer», slik at enhetene lett kan samarbeide med hverandre. Det må etableres et klart og forpliktende samarbeidsklima for denne type arbeid.

SIH ønsker å ha en sentral posisjon i dette arbeidet, og bidra til samarbeid som har et høyt faglig nivå. Vi har en stor faglig tyngde med et Senter for fremragende forskning – CISMAC; en solid vitenskapelig stab bestående av 12 professorer og 15 andre vitenskapelige ansatte; en administrasjon med spesialfelt internasjonale relasjoner; 50 doktorgradskandidater; forskningspartnerskap i 20 land, de fleste afrikanske; fem store prosjekter innen kompetanseheving ved universiteter i sør; publikasjoner i høyt rangerte tidsskrifter; publikasjoner som fører til handling og endring; utdannede studenter som har fått viktige jobber i sine hjemland.

Senteret har i alle år hatt en svært tverrfaglig profil, med en rekke forskjellige profesjoner blant de vitenskapelige ansatte. Senterets retningslinjer har helt fra starten definert senteret som et «tverrfakultært senter», en posisjon SIH ønsker å utvikle.

Senteret understreker viktigheten av å etablere et godt samarbeid mellom alle fakultetene under arbeidet med etablering av en tjenlig organisering av «Forskning på globale samfunnsutfordringer», samtidig som UiB Global inkluderes i prosessen på en måte som både ivaretar og videreutvikler den unike kompetansen som dette miljøet besitter.

Instituttet/senteret har også solid administrativ kompetanse i organisering av tverrfaglig virksomhet som utfyller den kompetanse som i dag finnes ved UiB Global. Dette utgjør gode forutsetninger for å ta et større organisatorisk- og administrativt ansvar for globale samfunnsutfordringer som satsingsområde for universitetet i kommende strategiperiode.

Ved SV-fakultetet har Institutt for sosialantropologi uttrykt interesse for og ønske om å ivareta en slik funksjon. Sammen med faglige tyngdepunkt innen dette feltet ved flere andre institutt ved fakultetet, utgjør Institutt for sosialantropologi et mulig sentrum for tverrfaglig forskning om globale samfunnsutfordringer ved UiB. Ved instituttet utgjør forskning på samfunnsutfordringer i det globale sør omtrent 80% av den faglige aktiviteten. Instituttet har gjennom lang tid hatt stor suksess med å hente inn ekstern finansiering, og i all hovedsak støtter denne finansieringen opp under komparativ forskning om samfunnsutfordringer i det globale sør. Instituttet uttrykker ønske om å fungere som et tverrfaglig kompetansesenter knyttet til globale samfunnsutfordringer. De peker også på at det er aktuelt å involvere en rekke fagmiljø ved fakultetet og andre fakultet som aktive medspillere.

Det foreslås å etablere en forskningsgruppe ved Institutt for sosialantropologi som har et tydelig ansvar for å utvikle dette satsingsområdet. Denne gruppen vil samtidig kunne spille en sentral rolle i satsingsfeltet ved UiB. Det foreslås at forskergruppen skal ha en faglig leder som også skal ha som mandat å utvikle satsingsområdet på vegne av alle interesserte parter ved UiB i samarbeid med eksterne partnere, særlig CMI. For instituttet er det en forutsetning at fakultetsledelse og instituttledere ved SV-fakultetet jobber for at engasjement av faglig leder blir budsjettmessig prioritert. Budsjettmessige konsekvenser forutsetter nærmere avklaring. Den faglige leder foreslås å rapportere til leder på Institutt for sosialantropologi, som igjen rapporterer videre i sin linje til dekan på SV-fakultetet.

For å sikre reell tverrfaglig involvering – både innflytelse og ansvar – mener instituttet det bør utredes på hvilken måte flerfaglighet kan gjenspeiles i de styringssystemer som blir etablert. Det anses også som nødvendig å nedsette et styre. Videre foreslår de at det bør opprettes tverrfaglige forskergrupper der medlemmer i perioder samlokaliseres for å sikre reelt og dypt faglig samspill. Det vil være en sentral oppgave for den faglige leder, med støtte av forskergruppen på instituttet, å etablere og koordinere slike grupper.

Fagmiljøer ved instituttet understreker at de uansett hvilken organisatorisk løsning som velges ønsker å delta aktivt og konstruktivt i tverrfaglig samarbeid om globale samfunnsutfordringer.

Universitetsdirektørens vurdering

Universitetsledelsen har som en del av oppfølgingsarbeidet i forhold til strategien hatt en aktiv dialog med fakultetene for å klargjøre rammer for organisering av universitets strategiske satsinger. Dette har vært et sentralt tema i møter og samlinger i dekangruppen

En sterkere organisering av de strategiske satsingsområdene ved UiB er svært viktig for å realisere ambisjonene i den nye strategien. Samtidig vil etablering av dekangruppen som styringsgruppe for satsingene gi stor ledelsesoppmerksomhet på tvers av fakultetsgrensene.

Det vil også være viktig at styret får systematisk tilbakemelding om status for satsingene som del av oppfølgingen av strategien, slik det er skissert i sak 5/16.

I denne saken er det presentert et forslag til organisering av «Globale samfunnsutfordringer» som er i tråd med disse prinsippene. Det er svært viktig for UiB å svare på vår tids store globale samfunnsutfordringer, slik de blant annet er formulert i FNs utviklingsmål og HelseOmsorg 21, og slik det er knyttet til årsaker og konsekvenser av ulikhet i pågående globale prosesser og lokale forhold. En sterkere organisering er også en forutsetning for på sikt å vurdere muligheten for å utvikle en kunnskapsklynge på feltet.

Universitetsledelsen er av den oppfatning at det både ved SV-fakultetet og MOF-fakultetet er sterke fagmiljø som vil være helt sentrale i universitetets strategiske satsing på feltet. Institutt for sosialantropologi og Senter for internasjonal helse er to eksempler på slike fagmiljøer. Begge miljøene har faglige kvaliteter og et stort nettverk med relevante samarbeidspartnere som vil gjøre dem rustet til å ivareta en koordinerende og ledende rolle i å utvikle dette satsingsområdet.

Etter en samlet vurdering anser universitetsledelsen likevel en plassering av ansvar til Det medisinsk-odontologiske fakultet som den beste løsningen. Følgende vurderinger er lagt til grunn for denne beslutningen:

- En vekting av forholdet mellom tverrfaglig organisering versus disiplinorganisering, der en tydelig tverrfaglig struktur fremstår som mest formålstjenlig for å ivareta satsingen
- En vekting av forholdet mellom en etablert enhet versus en ny organisatorisk løsning, der betydningen av etablerte og velfungerende strukturer er tillagt vekt
- Ressursmessige konsekvenser av forslagene.
- UiB Global sin egen vurdering av hvilken organisering som framstår som mest formålstjenlig

MOF-fakultetet og Institutt for global helse og samfunnsmedisin/Senter for internasjonal helse framstår, med utgangspunkt i punktene ovenfor, som det alternativet som i sterkeste grad vil gi best helhetlig rammer for organisering av tverrfakultær og tverrfaglig forskning, forskning og utdanning innenfor dette strategiske satsningsområdet. UiB Global gir i sin uttalelse også tilslutning til denne løsningen.

Det anbefales derfor at styret gir sin tilslutning til at ansvaret for det strategiske satsingsområdet «Globale samfunnsutfordringer» legges til MOF-fakultetet og at det arbeides videre med å utrede en fremtidig organisering.

Som del av overføringen vil portefølje, oppgaver, bemanning og ressurser gjennomgås for å sikre at det både oppnås en hensiktsmessig integrasjon i instituttets virksomhet og at den nye løsningen ivaretar det institusjonelle ansvaret for å koordinere universitetets satsing på feltet.

Det opprettes en styringsgruppe for å lede arbeidet med omorganisering. Styringsgruppen får følgende sammensetning:

Viserektor Robert Bjerknes
Universitetsdirektør Kjell Bernstrøm

Representanter for tillitsvalgte

Det opprettes en prosjektgruppe med følgende sammensetning:

Dekan Nina Langeland, leder, MOF

Dekan Knut Helland, SV

Dekan Jarle Eid, PSYK

Konst. leder Tore Sætersdal, UiB Global

Leder Bente Elisabeth Moen, Senter for internasjonal helse

Scientific Director Alberto Cimadamore, CROP

Assisterende universitetsdirektør Tore Tungodden er sekretær for styringsgruppe og prosjektgruppe. Prosjektgruppen vil bli supplert med relevante fagpersoner innen feltet.

Styringsgruppen har som mandat å foreslå organisering og rammer for tverrfaglig satsing på globale samfunnsutfordringer med utgangspunkt i forslag fra prosjektgruppen. Forslaget skal legges fram for universitetsstyret til endelig behandling.

Prosjektgruppen får følgende mandat:

- Utrede om det bør utvikles et faglig program for den strategiske satsingen
- Utrede hvordan arbeidet med å koordinere strategisk satsing på globale samfunnsutfordringer kan organiseres innenfor MOF-fakultetet, ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin/Senter for internasjonal helse på en slik måte at det styrker hele universitetet
- Utrede hvordan de tverrfaglige perspektivene best kan ivaretas gitt organisering med ett ansvarlig fakultet.
- Foreslå virkemidler som kan bidra til økt ekstern finansiering og styrket profilering

Overføringen av virksomheten ved UiB Global og eventuelt CROP vil også være en omstilling etter UiBs omstillingsavtale og prosessen vil følge de bestemmelser som følger av denne avtalen. HR-avdelingen vil lede og koordinere overføringen. Arbeidet vil ta utgangspunkt i anbefalinger gitt av styringsgruppen og skje i dialog med tillitsvalgte.

Prosjektgruppen leverer sin innstilling 15.6.2016. Saken blir lagt fram for behandling i universitetsstyret 25.8.2016.

03.02.2016/Tore Tungodden